

İSLAM HAKKINDA NE DEDİLER?

TAHIR YÜCEL

-bir televizyon programı için yapılan röportaj-

İZ YAYINCILIK-1993

Roger Garaudy

1913 yılında Marsilya'da doğdu.

1949 yılında Fransız Komünist Partisi'ne üye oldu.

Uzun yıllar milletvekilliği ve senatörlük yaptı.

1956 yılında partinin büro şefliğine getirildi.

Marksist Araştırmalar ve İncelemeler Merkezi Müdürlüğü yaptı.

Daha sonra, fikri anlaşmazlıklar yüzünden, Komünist Partiyle arası açıldı

ve 1970 yılında partiden ihraç edildi.

İslâm'ı seçerek Müslüman olduğunu açıklaması, 1981 yılına rastlar.

Çok sayıda eseri bulunan Garaudy, son yıllarda

İslâm'ın Vadettikleri, İlahi Mesajların Toprağı Filistin,

Kadının Çıkışı ve Caminin Mesajı adlı kitaplarıyla dikkati çekti.

Türkçeye de çevrilen eserleri ilgi ile okunmaktadır.

TAHİR YÜCEL: Size soru sormanın zor olduğunu biliyorum. Sizin için bir süre vermiyoruz. Önce, son bir yılın önemli olayları nelerdir, bunu rica edeceğiz. Bu olayların sonuçları nelerdir, bir de önce Körfez savaşından başlayıp, Amerika'nın tutumu, Sovyetlerin dağılışı da dâhil olmak üzere, bir panorama istiyoruz sizden. Gerçi siz girmeden edemezsiniz ama gene de ben rica edeceğim, Türkiye'nin durumunu da soracağım, tabii film bizde yayınlanacağına göre, iç politikaya girmesiniz daha uygun olur diye düşünüyorum. Bu arada Batı'nın konumu, İslâm ülkelerinin durumu, tarihi bir perspektif açısından yorumunuzu bekliyorum. Çok meşgul olduğunuzu görüyorum ama zaman zaman Müslümanların da sizin gibi düşünürlere ihtiyacı oluyor; bize zaman ayırmanızı da bir lütuf olarak görüyorum, teşekkürler.

Dönemimizde sorunların özel bir görüş açısıyla ortaya konabileceğini düşünmüyorum. İster siyasal, ister kültürel, ister İktisadî olsun, problemler genel bir duruma bağlıdır. Günümüzde bu durum nedir?

ROGER GARAUDY: Bu son iki yılın en karakteristik üç olayı, bana göre gerçek bir tarihi dönemece işaret etmektedir. Bu iki olayın ilki **Körfez savaşı**, İkincisi **Sovyetler Birliği'nin çöküşü**, üçüncüsü bir **Avrupa perspektifi iddiasıdır**. Sanıyorum her şeyi bu bütün içinde yargılamak gerekmektedir.

Bu son olayların yol açtığı sonuçlar nelerdir? Körfez savaşı medyalarda derinlemesine gerçekleştirilen yinelemelerde belirtilenin tersine bir sömürge savaşıdır. Kuveyt'in, 1961'de, General Kasım'ın, Irak topraklarının % 94'ü için Irak Petrol Şirketi içinde toplanan Batılı petrol şirketlerine verilmiş petrol imtiyazını iptal etmesi sonrasında başlatılan bir sömürgecilik harekâtıyla kurulduğunu unutmamak gerekir. İngiltere, hemen askerî bir müdahale tehdidinde bulunarak Kuveyt'i, Irak'tan ayırdı: Kuveyt, Irak petrolünün büyük bölümünü elinde bulundurmasına karşın, bunu yalnızca petrol açısından yapmadı; daha çok Irak'ın genişlemesini, yani denize bir kapı bulmasını önlemek ve özellikle de petrol fiyatlarını denetim altında tutmak için yaptı. Son dönemde Kuveyt Emiri, Emir Sabah'ın etkisi sayesinde özellikle Amerika, Fransa ve İngiltere'nin ihtiyaçları doğrultusunda zaman zaman pazara aşırı bol petrol sürülerek, zaman zaman da üretim kısılarak petrol fiyatları Batılı devletlerin çıkarları doğrultusunda yükseltip alçaltılabiliyordu. Sanıyorum ki, 1990'da yapılan harekât İngiliz askeri müdahalesinin devamıydı. Yani, bütün Üçüncü Dünya ülkeleri için olduğu gibi, ham maddeleri ve ham madde fiyatlarını ve özellikle de batıdaki gelişmenin can damarı olan petrolü denetim altında tutmak için bu harekâta girişildi. Geri kalan her şey, ister Saddam Hüseyin'in kişiliği, ister rejimi, ister sık sık ihlâl edilen uluslararası haklar olsun, her şey bir bahaneydi. Uluslararası hakları uygulatmak olağanüstü güzel bir şeydir; ama Kuveyt sözkonusu olduğunda acımasızca haklar uygulanırken, Amerika dâhil bütün dünyaca kınanan Kudüs'ün işgali sözkonusu olduğunda, bunu engellemek için hiç bir şey yapılmıyor. Kudüs'ün hiç bir zaman kutsal bir kent olmadığı doğrudur; buna karşılık Kuveyt bin defa kutsal bir kenttir, çünkü petrol kuyularıyla çevrilidir. Bir sömürge savaşı yapacağız, ama bu yeni tip bir sömürge savaşı olacak. Günümüze kadar yapılan sömürge savaşlarında, bir Avrupa devletiyle -genellikle bir Batı Avrupa devleti olurdu bu- kaynakları yağmalanmak istenen kendi ekonomilerine ek bir kaynak yaratmak için yapısı değiştirilmek istenen ve batılı olmayan bir ülke karşı karşıya gelirdi. Ama bu kez, istisnasız bütün sömürgecilerin, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, İspanya, Portekiz, istisnasız hepsinin katıldığı bir koalisyon oluştu. En güçlü devlet olan Amerika Birleşik Devletleri'nin hazırladığı rulet masasında, üçüncü dünya ülkelerine bir örnek teşkil etmek üzere ve sözkonusu üçüncü dünya ülkesi kim olursa olsun, rejimi, devlet başkanının kişiliği ne olursa olsun, Batı'nın tam hegemonyasını tartışmaya açacak bir davranışa Batı'nın izin vermeyeceğini kanıtlayan bir örnek sergilenmek istendi. Bu savaşın amacı, bütün üçüncü dünya ülkelerine gözdağı vermek için, Birleşmiş Milletler Başkan yardımcısının tanımladığı gibi, Irak'ın sanayisini, sanayileşme öncesi evresine döndürmekti.

Tekrarlıyorum, bu ilk defa bütün dünyayı kucaklayan bir sömürge savaşıydı ve yalnızca bir ülkeyi tehdit etmekle kalmıyor. Bütün üçüncü dünya ülkelerine gözdağı veriyordu. Sonuç bir katliamdı; bir savaş değil, bir katliamdı. Fransızların Cezayir'deki uygulamaları için söylendiği gibi bir zulümdü. Zaman zaman daha yüksek sayılarla karşılanmaktadır, ama ben Kızıl Haç'ın verdiği sayıları söylüyorum, 210 bin ölü vardır. Irak'ta ambargonun sürmesi, ölü sayı-

sının artması ve bu ÷lkemin bütün alt yapılarının yok olması tehlikesini doğurmaktadır. Bunun Kuveyt sorunuyla hiç bir ilişkisi yoktur. Amaca ulaşılmıştır. Saddam Hüseyin'in çok büyük bir hata yapmış olması üzücüdür; yani Amerikalılara kırk yıldır hazırlanmakta oldukları bir müdahale için bahane yaratmıştır. Amerika, Musaddık'ın İran petrollerini millileştirmek istediğini açıklamasından bu yana bu müdahaleyi hazırlıyordu. Sonuç olarak, bu ezme harekâtı sonrasında koalisyon içinde tek bir lider -Amerika Birleşik Devletleri- ortaya çıktı. Çünkü Birleşmiş Milletler bahane olmaktan öte bir şeye yaramıyordu. Amerika Birleşik Devletleri'nin köklü bir hegemonyası yalnızca Ortadoğu'da değil, dünyanın bütün geri kalan kesimlerinde de kuruldu. Senegal Başkanı Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiği sırada Afrika'nın bir ortak pazar kurmayı düşündüğünü söylediğinde, Amerika'nın Afrika işleriyle görevli Dışişleri Bakanı Bay Kohen, **“acele edin”** dedi. Başkanın düşünceli olduğu görülünce, Senegal'in borçlarından 42 milyon dolarlık bir indirim yapıldı.

İkinci örnek, eskiden beri var olan Latin Amerika üzerindeki hegemonya'dır. Ama Bay Bush, Alaska'dan Ateş Ülkesi'ne kadar uzanacak bir ortak pazar fikrini ortaya attığında, daha kesin bir elkoyuşla karşılaşırız. Burada ekonomik bir ortaklıktan söz etmek komiktir; çünkü Amerika Birleşik Devletleri dünyanın en çok borcu olan ülkesi olduğundan, Sovyetler Birliği'nden geri kalanları Batı'nın sömürgesi haline getirebilmek için gerekli sübvansiyonları karşılayamadı ve yirmi yıldır Üçüncü Dünya ülkelerini kasıp kavuran ve şimdi Doğu ülkelerine de uygulanmak istenen Uluslararası Para Fonu'nun kurallarını uygulatma olanağı bulamadı. Bunun üzerine Japonya'nın yardımı istendi. Japonya, **“evet para veririm; ama Kuril Adaları eğer bana geri verilirse”** dedi. Bay Baker, Kuril Adalarının geri verilmesini istemek için hemen Moskova'ya gitti. Dolayısıyla, Afrika'da, Latin Amerika'da, Asya'da her yerde bu dünya egemenliğine rastlıyoruz. İslâm dinini ben işte bu çerçeve içinde ele alıyorum. Çünkü eğer böyle yapılmazsa bugün olup bitenlerden hiç bir şey anlaşılamaz.

İkinci büyük olay da, Sovyetler Birliği'nin çöküşüdür. Marks'ın düşündüğünün tam tersi olan bir sosyalizmin uygulanması sonucu; yani merkezileştirme, planlama, despot nitelikli tek parti gibi olgular yüzünden, ekonomi kaos içine itildi, özgürlüklerse askıya alındı. Sonuç olarak, bugün Sovyetler Birliği'nin bütünlüğü bozulmaktadır ve bu da Amerika Birleşik Devletleri'nin marifetidir. Amerika Birleşik Devletleri, Sovyetler Birliği içindeki milliyetçiliği cesaretlendirmektedir; çünkü hedefi Sovyetleri parçalamaktır. Buna karşılık Yugoslavya ile hiç ilgilenmemektedir; çünkü Amerika'nın amacı, hiç bir devletin -ne Irak'ın ne de Sovyetler Birliği'nin- kendisine denge unsuru olarak ortaya çıkmasını engellemektir. Bu koşullarda tam bir Amerikan hegemonyasıyla karşı karşıyayız. Sanıyorum bu konuda, Bay Dölor'un Atlantik Paketi'nin Avrupa ayağı olarak nitelediği Avrupa perspektifini hatırlamak gerekir. Görüldüğü gibi, burada da bir bütünleşme var; ama ben Avrupa'nın bu sorunları üzerinde pek durmuyorum. Bütün dünyayı kucaklayan bir Amerikan egemenliğiyle karşı karşıyayız. Bu konuda önemli olan ne yazık ki, hemen hemen bütün dünya devletleri başkanlarının işbirliği (bu ke-

limeyi Nazilerle işbirliği deyimindeki anlamda kullanıyorum) yapmasıdır. Bu Körfez savaşında, yalnız İngiltere'nin değil, Fransa'nın da, yalnızca Bay Mitterrand'ın değil, bütün siyasi liderlerin ittifak yapmasıdır; zira ne Bay Chirac, ne Bay Giscard d'Estaing, ne de bir başkası, Fransa'nın bu konuda Amerika Birleşik Devletleriyle ittifak yapmasını engellemek için parmağını kıpırdattı. Fransa, bu açıdan Amerika Birleşik Devletleri için, Karayip'lerdeki Muz Cumhuriyetleri düzeyine indirilmiştir.

Genellikle Müslüman ülkelerde, özellikle de Arap ülkelerinde; ama başkalarında da, özellikle de Türkiye'de, bu sömürge savaşı karşısında genellikle çok masum olarak tepki gösteren kamuoyuyla Amerika Birleşik Devletleri'ne ayak uyduran siyasi yöneticiler arasında kesin bir fikir ayrılığına tanık olduk. **Muz Cumhuriyetleri'nin benzerleri olan bu bütünüyle Amerika Birleşik Devletleri'nin hizmetinde olan körfez ülkelerinden, Suudi Arabistan'dan, Arap Emirlikleri'nden ve bütün öbürkülerden söz etmiyorum yalnızca; aynı zamanda -askeri üslerini Amerika Birleşik Devletleri'ne açan nazi işbirlikçileri anlamında- bu sömürge savaşında işbirliği yapan Mısır'dan, Suriye'den, Türkiye'den de söz ediyorum.** Sanıyorum çeşitli problemleri bu perspektiften yargılayabiliriz. Bugün artık sağ-sol ayrımına, ya da Müslüman ülkelerde bütünleşmeden yana olan ve olmayanlar, ana ilkeci-ler vesaire arasındaki ayırma artık inanılmadığını söylemeliyim. Sorun bu değil. **Günümüzde bizim için bir tek tehlike, bir tek düşman var: Amerika Birleşik Devletleri. Ve bana göre, herkesin konumu, bu dünya egemenliğine karşı direnişe katılmasına ya da bu egemenliği kabul etmesine ve katkıda bulunmasına göre yargılanacaktır.** Bana göre günümüzde varolan tek ayırım çizgisi budur.

İslâm dinine gelince, açıkça söylemek gerekir. Bu genel gerilemeye katılmaktadır. Çünkü sözgelimi, bu işte Müslüman devletlerin toplu bir karşı çıkışı görülmedi; buna örnek olarak **Arap Birliği**'ni gösterebiliriz: **Arap Birliği; Araplar'ın, Osmanlı Devleti'ne karşı koyma denemesi için Birinci Dünya Savaşı sırasında Almanlar'ın, daha sonra İngilizler'in gerçekleştirmek istedikleri eski bir rüyaydı. Lavrens'in Arap lejyonunun anlamı da buydu.** Büyük İngiliz rüyasıyla, büyük Müslüman dünyası içinde Osmanlı Devleti'ni Arap halklarıyla çatıştırmaktı. İran ve Irak'ta da hemen hemen aynı uygulamaya tanık olundu; daha önce de söylediğim gibi eski bir İngiliz rüyası olan Arap Birliği'nde, Müslüman ülkelerin değil de Araplar'ın toplam nüfusunun % 3'ünü temsil eden altı Körfez devleti, hemen hemen çoğunluğu elinde tutuyordu. Amerika'nın yanında yer aldıkları sırada ortaya çıkan durum da buydu.

İslâm dini burada ne rol oynayabilir?

Körfez Savaşı sırasında olduğu gibi prenslerin ve yöneticilerin elinde oyuncak olduğu ölçüde, olumlu bir gelecek umudu yoktur. Açıkça söylüyorum, mutlu bir gelecek için tek yol hepsi de Amerika Birleşik Devletleri'nin işbirlikçisi olan bu yöneticilerin devrilmesidir. Ve bütün bunları da büyük İslâm geleneği başarabilir: Zira İslâm tarihine bu açıdan bakılacak

olursa, Peygamber'in zamanında çok askeri olmayan Arabistan gibi küçük bir ülkenin, Bizans İmparatorluğu ve Pers İmparatorluğu gibi iki dev imparatorluk karşısında kazandığı zafer nasıl açıklanabilir? Bu askerî bir zafer olamaz, güçler oranı o dönemin küçük Arap halkının son derece aleyhineydi. Bu gerçek bir kültür devrimiydi. Ben İspanya'da, çalışma fırsatım ve İslâm dininin İspanya'da nasıl yayıldığını görme olanağını buldum. Araplar İspanya'da tek bir savaş, Rio Barbat savaşını yaptılar. Sonra Müslümanlar kıtayı aştılar. Neden? Çünkü kurtarıcı olarak kabul edildiler. **İslâm dininin temeldeki bildirisi, toplumsal devrim bildirisi**.

Hz. Muhammed'den yaklaşık yüzyıl kadar önce, “**mülkiyet hakkını, kullanmak ve sömürmek**” olarak tanımlayan; yani mutlak biçimde mal sahibinin yanında olan Jüstinianos yasaları, yani Roma hukuku yasaları yayımlandı. Oysa bu açıdan Kur'an eğitimi, Romalıların mülkiyet anlayışının tam tersiydi. Bu mallardan Allah'ın emrettiği yönde yararlanmayı beceremezse, malları elinden alınabilirdi. Bu durum, Müslüman kardeşlerden birine verilen topraklar için sık sık uygulanırdı. Bu derin bir toplumsal yıkımdı. Ben Japonya örneğini ele alıyorum. Eğer Müslümanlar kurtarıcı gibi, fatih gibi değil kurtarıcı gibi karşılanmışlarsa, bunun nedeni çalışana toprak vermeleri, halkı, ariyenler vs. gibi gruplara ayrılan İspanya'da Müslümanların gelişine kadar direktiflere uymadıkları için afaroz eden, kovan papazların baskısı altında ezilen halk, büyük bir dinsel hoşgörülle karşılaşmıştı. İşte Araplar, yalnızca toplumsal nedenlerden; yani toprağı çalışana verdikleri için değil, ruhanî diyebileceğim nedenlerden ötürü de kurtarıcı gibi karşılandılar. Ariyenlerle özdeşleştirildiler ve bir buçuk yüzyıl boyunca İspanya'da İslâm dinine karşı ya da Peygambere karşı hiç bir polemik yapılmadı. Çünkü Müslümanlar, “**İsa büyük bir peygamberdir; ama tanrı değildir**” diyorlardı; Ariyenler de, “**biz de hep böyle dedik**” diyorlardı. Aynı şey Mısır'da Monofizitlerle ya da İran'da Nasturilerle de oldu. Toplumsal mesajı, büyük bir dinsel açık görüşlülük mesajı ve bütün büyük uygarlıkları bütünleştiren bir mesajı vardı: Sözelimi, ilk halifelerin kurduğu uçsuz bucaksız kütüphaneler, özellikle de Bağdat Kütüphanesi sayesinde bütün büyük kültürlerin, Bizans, Pers; hatta Hind kültürünün zenginliği özümlemişti. İslâm dininin yayılmasını ve zaferini sağlayan işte bu sebeplerdi.

İslâm dini ne zaman geri çekilmeye başlıyor, ne zaman düşüşe geçiyor?

Hz. Peygamber'in vefatından sonra henüz iki yüzyıl bile geçmemişti ki, dinsel açıdan bir hoşgörüsüzlük ortaya çıkmaya başladı. Günümüzde resmi bir mezheb, resmi bir öğreti olarak kabul edilen Vehhabilikle birlikte bugün Suudi Arabistan'da görülen (?) Levdoğanbal yüzünden başlayan hoşgörüsüzlük, Kur'an'da çok derinlere inen eleştiri düşüncesini bastırdı. Fizik dalında Nobel ödülü alan ve Trieste Enstitüsü'nü yönetmekte olan dostum Abdüsselam bir gün bana, Kur'an'da “**835 defa**” kişisel düşünme çağrısı yapıldığını; ya da “**düşünenler**” vesaire dendiğini söyledi. **Eleştiri düşüncesinin ölmesiyle İslâm dininin yayılışında gerileme başladı**; yayılma bir yüzyıl sürdü, sonra durdu. Daha sonra bu açıklığın bulunduğu rönesanslar gerçekleşti. Sanırım bu çok önemli bir yandır ve İslâm'ın içselliğini kanıtlamak-

tadır; yani aynı zamanda bir dinsel birleşme hareketi olan ve İslâm dininin hoşgörüsünü sürdüren, hem de bir içsellik hareketi olan sofilerin büyük geleneğiyle bütünleşilir. İçsellik sayesinde, eski Yahudi dininde olduğu gibi yalnızca yasalara saygı biçimciliği değil, iç ya da önemini korumuştur. İşte bu boyutun ortak olması nedeniyle Kur'an'da Hıristiyanlık ve özellikle de İsa Peygamber hakkında çok hoşgörülü sözler söylenmiştir.

Bugün, içinde bulunduğu güçlükler nedeniyle İslâm dininin yeniden doğuşu için gerekli koşulların neler olduğunu, İslâm dini tarihinde aramak gerekir. İlk başlardaki ruhani dinamizmi yeniden bulmak; yani bu toplumsal yanı, ikinci olarak açıklık yanını, üçüncü olarak önceki dinlerle bütünleşme ve onları aşma... Çünkü Müslümanlar ilk halifelerin zamanında çeşitli gözlemlerinde ve okullarda, yalnızca Hıristiyanlar ve Müslümanlarla değil, Hindistan, İran ve bütün dünyadan gelen bilim adalarıyla işbirliği yaparak Bizans, İran, Hindistan dinlerinin içine girerek özgün bir uygarlık yaratmışlardır. Sanıyorum bunda açıklık temel rol oynamıştır. Bugün, İslâm dini açıklığını yitirmesi en büyük düşmanının; yani Amerika Birleşik Devletleri'nin oyunudur. Amerika Birleşik Devletleri sistemli olarak İslâm'ın kendi içine kapanması için elinden geleni yapmaktadır. Suudi Arabistan örneğini düşünüyorum. Burada İslâm geleneklerine en açık biçimde ihanet edildiğini görüyoruz. Amerika Birleşik Devletleri, bütün İslâm ülkelerinde içe kapanmayı desteklemektedir. Bu destek Sudan'da Numeysi'ye verilmiştir ve İslâm'ın kendi içine kapanması; yani ölümü için çalışan herkese de verilecektir.

Nasıl Müslüman oldum?

Bu çok eskilere dayanan bir sorundur. Gençlerin büyük bir bunalım yaşadığı döneme, 1933'lere kadar iner. O sırada yirmi yaşındaydım. 1929'da Amerika Birleşik Devletleri'nde patlak olmadığında, bir parça ekmek için Cenova limanında dövüşülüyordu, sütler dökülüyordu, buğdaylar ırmaklara atılıyordu. Hitler'in iktidara geldiği dönemdi ve bizler genç insanlar olarak dünyanın sonunu değil, bir dünyanın sonunu yaşar gibiydik. Bu durum iki seçeneği ortaya çıkarmıştı. İnsanın uğradığı bir bozguna mutlak değerlerin anlamı bana göre yitirilmiş gibiydi. Bireyciliğin, yani herkesin kendini dünyanın merkezi sayma olgusunun egemen olması ölçüsünde, aşılması gereken bir güç isteği, bir büyüme isteği, bir sevinç isteği karmaşasıyla karşı karşıyaydık. İşte bu nedenle ate bir aileden olmama karşın Hıristiyanlığı kabul ettim. Ne var ki bu değerleri toplumsal yaşamda muzaffer kılacak etkili yöntemleri Hıristiyanlıkta bulamadım. Bu sırada felsefe öğrenimi görmekteydim. Marks'ı okuyordum; Marksizm'de tarihsel girişimin bir metodolojisini buldum. Yani hem belli bir dönemin çelişkilerini inceleme sahasını, hem de bilimini buldum ve bu incelemeden yola çıkarak bunları aşma olanağı veren yollar, projeler bulunuyordu. Kırk yıl süren bir araştırmadan sonra, bir yandan zincirin iki ucunu tutmak, Hıristiyanlıkta bulduğum mutlak değerler imanı, öte yandan Marksizm'in içindeki etkililik, en azından temel amacı açısından gerçekleşen İslâm dini; özellikle Kur'an'ın metinlerinde her ikisinin birliğini amaçlıyordu; yani ruhanî hayatı, iman haya-

tını siyasal hayattan, sitenin örgütlenmesinden ayırmıyordu. Bunun beni yönlendiren başlıca motivasyon olduğunu söyleyebilirim. Bu gün, öbür dünya konusunda da aynı sorunla karşılaştığımı hayretle görüyorum. Bu ruhanî alanda nasıl kendini gösteriyor?

Sanıyorum ki, Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya egemenliği sisteminin yerleştirmeye çalıştığı şey, benim “**pazar tek tanrıcılığı**” yani para adını verdiğim şeydir. **Bütün değerler pazar değerleri haline gelmektedir.** Sanıyorum ki İslâm dini, bütün öbür dinlerden insanlarla bütünleşmek koşuluyla seçkin bir yer tutabilir. İster Hıristiyan, ister Hindu, ister Budist, hatta ate olduklarını söyleyen insanlar olsunlar; hayatın bir anlamı olduğunu ve bizim de bu anlamın gerçekleşmesinden sorumlu olduğumuzu kabul ederler. Bana göre, “**Allah demek; hayatın bir anlamı var ve ben bu anlamın gerçekleştirilmesinden sorumluyum**” demektir. İşte Hıristiyanlıkta bulduğum budur, İslâm dininde bulduğum budur. Sanıyorum ki, bugün; yani insanın yeni bir bozgun yaşadığı dönemde, insanın geleceği için daha ivedi, daha belirleyici bir çaba yoktur; bu çaba aynı zamanda hem pazar tek tanrıcılığıyla -yani parayla- hem Batı tipindeki büyüme anlayışıyla (bunu çok basit olarak, yararlı ya da yararsız ve hattâ bazen silahlar gibi zararlı bile olsa herhangi bir şeyi giderek daha çok, giderek daha çabuk üretmek olarak tanımlayabiliriz.) mücadele etmeyi gerektirir. Bizim çabamızın bu olması gerektiğine inanıyorum. İşte gene bu nedenle, Kur'an'da bize söylendiği gibi insanların bugüne kadar görülmedik ölçüde açıklık düşüncesine ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaç, insanın bütün perspektiflerini ortadan kaldıran pazar tek tanrıcılığıyla mücadele etme ve bu değerleri savunma zorunluluğunda yatmaktadır; yoksa tüketiminin, üretiminin niceliksel artışıyla bu perspektifte yaşayamayacağımızı sanıyorum. Bugün temel sorunun, daha çok siyasal bir sorun olduğunu söylüyorum. Siyasal bir sorun, örneğin hükümet etme yollarını, yöntemlerini, yönünü değiştirmekten ibarettir. Sanıyorum ki artık bundan da fazla bir şeydir. Amaçları değiştirmektedir.

İnsanın son amaçları nelerdir?

İşte bize sorulan soru budur. Günümüzde Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya hegemonyasını niteleyen, dünyadaki bütün ülkeleri Amerikanlaştıran pazar tektanrıcılığı sistemi, bana göre insanı bütün gelecek perspektiflerinden yoksun bırakmaktadır. Tekrar ediyorum, eğer “**ihtiyaç**” adını verdiği tüketimlerinin niceliksel bir artışı değilse bu, böyledir. İhtiyaçlar, genellikle benim “**pazar**” bile diyemeyeceğim organizmalarca yaratılan, “**yalancı ihtiyaçlarıdır.**” Günümüzde kapitalist dünyada pazardan sıkça söz edilmektedir; gerçekte pazar, ihtiyaçların yüzeye çıktığı, üretimin karşılamak zorunda olduğu bir yer değildir. Gerçekte olay ters yönde gelişmektedir: **Önce üretilmekte, sonra bu üretimi tüketebilmek için ihtiyaçlar yaratılmaktadır.** Ben, insan kaderinden daha fazla bozulma gösteren bir bozulma bilmiyorum. İşte bu nedenle bugün imanım; hem yeni amaçlar tanımlama, hem de hepsini İslâm imanına, Hıristiyanlığa, dünyanın bütün imanlarına, bütün mantıklarına özgü hayat anlamı anlayışından yola çıkarak yapma; öte yandan da bu amaçları gerçekleştirmek için yollar

arama eğilimindedir. Bana göre bugün temel sorun budur. Anlamsızlıklara karşı, bir çeşit direnme ağı yaratmaktır. İkinci Dünya Savaşı'nda, Hitler'in işgali sırasında, bir direnme ağı oluşturduk. Çünkü herkesin -ister Hıristiyan, ister komünist ister ate olsun- kendine özgü gerekçeleri vardı, herkesin kararında açık bir "**düşman**" kavramı bulunmaktaydı; yani işgalci. Oysa **bugün, içinde yaşadığımız işgal çok daha ciddidir; çünkü içte, düşünce düzeyinde bir işgaldir. Sanıyorum çok karakteristik bir örnek olan Amerikan filmlerinin dış satımına bakmak yeterli olacaktır; insan perspektifiyle hiç bir ortak yanı olmayan şiddet, yüceltilmektedir. En yanlış yaşama biçimleri, lüks tüketim yüceltilmektedir; işte bize önerilen yaşama biçimi budur. Sanıyorum bugün mücadele etmemiz gereken bunlardır; çünkü bu Amerikan filmleri imanlı bir insan için, kendi yaşamına bir anlam vermek isteyen ve bütünüyle insana özgü bir yaşam gerçekleştirmek için doğru yolu arayan insan için en iğrenç yaşama biçimlerini öğütlemektedir.** Herhangi bir dine, inanca, politikaya bağlanmış insanları işte bu pazar tektanrıcılığına karşı seferber etmek gerekir. İşte bugün temel sorun budur: **Pazar tektanrıcılığına karşı mücadele.**

DÜZENLEYEN

CELAL SANCAR

24.01.2016

ANKARA